

сформованість в учня: ключових компетентностей; екологічної культури; навичок безпечного поводження з речовинами у побуті і на виробництві.

З огляду на те, що екологія є наукою про взаємозв'язки організму і навколишнього світу на основі кругообігів енергії, хімічних елементів, речовин, та інформації, завдяки чому встановлюється єдність живих організмів з оточуючим середовищем, нами конкретизовано екологічна складова курсу хімії у профільній школі для кожної теми [3]. Обґрунтовано необхідність розмежування понять «екологія», «природокористування» та «охорона природи» для ефективнішого їх вивчення й сукупної дії для розвитку ключових компетентностей та екологічної культури. Розуміння учнями взаємозв'язків кругообігів складових природи створює умови для їх саморозвитку, формування наукового світогляду, свідомого вибору поведінки та користування продуктами хімічної промисловості.

Для вивчення впливу хімічних знань для знаходження відповідей на запитання екологічного змісту, що підтвердило б реалізацію екологічної складової, за змістом завдань і запитань підручників з хімії для 10 (автор П.П. Попель) та 11 (автор Л.П. Величко) класів ми склали тести. Кожен з тестів (тест I — «Неметалічні елементи» та тест 2 — «Вуглеводні. Природні джерела вуглеводнів та їх переробка») містив по 12 завдань: завдання з вибором однієї правильної відповіді, завдання на відповідність, завдання відкриті з короткою відповіддю і задача. Максимальна кількість балів — 12. Обчислення відсотку учнів, які виконали завдання, проводилися для визначення напрямку коригування викладання питань екологічного змісту.

Проаналізувавши результати, бачимо, що відповіді на такі запитання, як: визначення поняття «парниковий ефект» і причин його виникнення; відповідності кругообігу елемента та сполуки, яку він утворює у природі, сполуки та виду добрива, до складу якого вона входить; взаємозв'язку властивостей вуглекислого газу та його використання у засобах гасіння вогню; знання джерел енергії, альтернативних нафтопродуктам; видів палива за його шкідливою дією на стан довкілля; речовин, які безпечніше додавати для збільшення октанового числа бензину, тощо — більше половини учнів (57,4 %) не знають.

Результати загального тестування такі: кількість учнів, які показали низький рівень знань складає 10,7 %, середній — 34,7 %, достатній — 43,4 %, високий — 11,2 %. Коефіцієнт засвоєння знань за результатами перевірних робіт дорівнює: тесту I — 0,54; тесту II — 0,59.

За результатами експерименту можна зробити висновок: по-перше, поняття «екологія» та екологічні поняття у курсі хімії старшої школи (академічний рівень) розкрито недостатньо; по-друге, екологічна складова включає більшою мірою дані про природокористування та охорону природи, а не про колообіги елементів, речовин і енергії, та зміни у природі й окремому організмі, що викликає порушення цих колообігів.

Література

1. Вороненко Т. Екологічні поняття в темі «Кругообіг елементів у природі», 10 клас / Т. Вороненко // Біологія і хімія в сучасній школі. — 2012. — № 6. — С. 31—32. Продовження: 2013. — № 1. — С. 27—31.
2. Вороненко Т. Наука екологія та екологізація шкільної хімічної освіти / Т. Вороненко // Біологія і хімія в сучасній школі. — 2012. — № 2. — С. 34—37.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА У ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Г.Л. Воскобойнікова
Україна

Актуальною проблемою здоров'язбереження в освіті є сприяння та соціальна підтримка професійного здоров'я учителя, оскільки найвідповідальніше завдання — формування прогресивного і здорового підростаючого покоління покладено суспільством саме на вчителя, який також являє собою приклад у здоров'язбереженні для своїх

вихованців. Професійно-педагогічна діяльність сучасного учителя спрямована на здоров'язбереження учасників педагогічного процесу в освітньому закладі, потребує набуття системних професійних знань та формування професійної компетентності для реалізації завдань індивідуального здоров'язбереження і формування відповідального особистісного ставлення до здоров'я підростаючого покоління як найвищого пріоритету суспільного розвитку.

Соціальна підтримка професійного здоров'я учителя повинна починатися з професійної підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах і здійснюватися через розвиток ефективної валеологічної і саногенної освіти, повноцінне медичне обслуговування, оптимізацію режиму навчально-виховного процесу, створення екологічно і гігієнічно сприятливого життєвого простору, соціокультурного середовища, реалізацію ідеї гуманізації освіти і здоров'язбереження учасників педагогічного процесу. Тому розвиток менеджменту здоров'язбереження в освіті з запровадженням практики соціального партнерства освітніх і медичних закладів, суспільних організацій та професійних асоціацій, сприяючих у вирішенні цього завдання є перспективним напрямом гуманізації освіти.

Нормативно-правовим підґрунтям розвитку означеного напрямку є основні державні документи, що забезпечують формування, зміцнення, збереження і охорону здоров'я учасників педагогічного процесу в освітніх закладах, якісну підготовку педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах, подальший професіогенез у системі післядипломної освіти, самоосвіти та особистого професіогенезу в професійній діяльності: Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Закон України «Про охорону здоров'я», Концепція сталого розвитку України, Концепція «Здоров'я нації через освіту», Концепція екологічної освіти в Україні, Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні, Концепція медичної освіти педагогічних працівників, Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників, Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації» на 2002-2011рр, Державна програма «Учитель»; Укази Президента України «Основні напрямки розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя», «Про концепцію розвитку охорони здоров'я населення України»; Державний стандарт вищої освіти, Галузеві стандарти вищої освіти.

Психолого-педагогічними основами збереження професійного здоров'я майбутніх учителів є створення необхідних умов для формування стійкої мотивації індивідуального здоров'язбереження учасників педагогічного процесу засобами навчально-виховного впливу, тобто компетентісно орієнтований процес професійної підготовки має бути також здоров'язберігаючим. Повноцінне фізичне здоров'я є взаємозалежним від психологічної, духовної, морально-ціннісної сфери особистості, оскільки психофізіологічні процеси спрямовують фізіологічні процеси організму, які забезпечують життєдіяльність людини в складних природно-соціальних умовах. Тому саме психологічна складова є визначальною у формуванні і збереженні індивідуального здоров'я, оскільки надає людині цілеспрямованості розвитку, забезпечує психоемоційну рівновагу, отже стабільність функціонування всього організму як цілісної біофізичної системи в процесі життєдіяльності і професійної діяльності.

Соціальне партнерство у галузі здоров'язбереження педагогічних працівників зумовлює забезпечення якісних саногенних і медичних послуг, лікарсько-педагогічний контроль за станом здоров'я учасників педагогічного процесу, а також соціально-просвітницькі та саногенно виховні заходи, що сприяють здоров'язбереженню учасників педагогічного процесу в освітніх закладах. Ефективна валеологічна і саногенно освіта майбутніх учителів в умовах вищого навчального закладу має в свою чергу позитивно сприяти на індивідуальний валеогенез, тобто розвиток індивідуального здоров'я в процесі професійної підготовки та майбутньої професійної діяльності, тобто реалізувати ідею валеологічної освіти і самоосвіти упродовж життя.